

AVANÇAMENT EDITORIAL ■ «Dissidents. Les veus que Castro no ha pogut silenciar» és el títol del llibre que han escrit Carles Llorens i Clàudia Pujol i que recull el testimoni de tretze opositors al règim cubà. En aquesta pàgina reproduïm

fragments del capítol dedicat a «Ramón Colás. El promotor de les biblioteques lliures» d'un volum que serà presentat el proper 29 de novembre a Barcelona en un acte al qual assistiran el mateix Colás i dos dissidents més que hi apareixen.

Tretze veus contra Fidel Castro

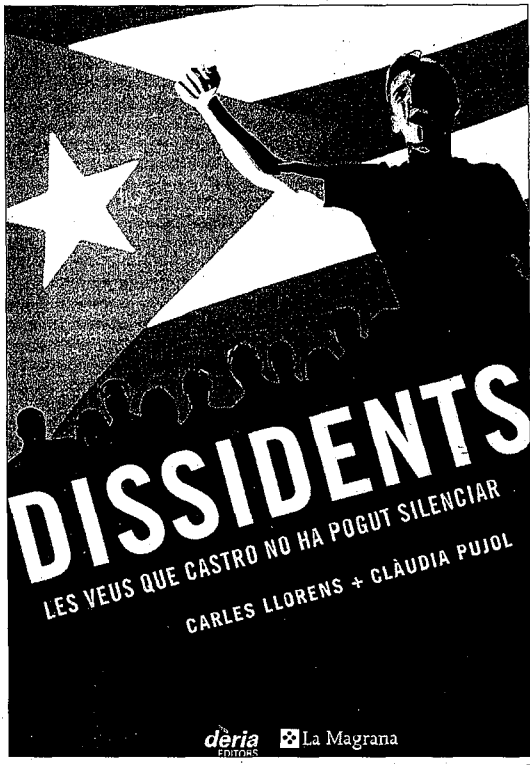
Carles Llorens i Clàudia Pujol recullen en un llibre el testimoni de destacats opositors al règim cubà

«El febrer de 1998, a la VIII Fira Internacional del Llibre de l'Havana hi va haver algunes novetats. Més enllà dels llibres hagiogràfics del president de la República, de la compilació dels seus llargs discursos, de les biografies del Che i dels seus diaris publicats en diverses edicions i formats, més enllà dels llibres dels «amics de la revolució», s'hi va poder adquirir la Bíblia, el Nou Testament i títols com ara *Sacerdocio y misterio o Minutos de sabiduría*. Més de 800 títols religiosos van tenir per primera vegada espai en un certamen que s'obria deu dies després de la històrica visita de Joan Pau II a Cuba.

L'altra gran novetat de la Fira va ser la presència del *comandante en jefe*. Durant la visita, el *comandante* va ser present en una roda de premsa en què es va parlar de la Lei Helms-Burton i en què es van fer les disquisicions habituals sobre el bloqueig econòmic dels Estats Units. Ja a la fi de la roda de premsa, un periodista li va preguntar si a Cuba hi havia llibres prohibits. El president va dir que no, que a Cuba «no hi ha llibres prohibits, sinó falta de diners per comprar-los».

Quan a través de la televisió cubana, Ramón Humberto Colás va escoltar aquestes paraules, va dir a la seva esposa Berta del Carmen Meixidor: «si això és veritat, ara mateix començo a deixar als meus amics tots els llibres que tinc amagats». I va ser així com aquest matrimoni de Las Tunas, psicòleg ell, economista ella, van decidir obrir casa seva i crear una biblioteca, on els seus veïns podien llegir —o agafar en préstec— les obres de Mario Vargas Llosa, Alexander Solzhenitsin, George Orwell, Guillermo Cabrera Infante, Octavio Paz, Milan Kundera o Reinaldo Arenas. Així va ser, doncs, com el 13 de març d'aquell mateix 1998, a la sala d'estar de la casa familiar, es va obrir la primera Biblioteca Independent. La dirigia Berta, duia per nom Biblioteca Independent Félix Varela i, a l'entrada, hi havia un rètol que deia: «En Cuba no hay libros prohibidos. Fidel!».

(...) La iniciativa, de seguida, va tenir un gran èxit. Molts factors hi van contribuir. La nova biblioteca posava fàcilment a l'abast els llibres, en un país on n'hi havia poca disponibilitat. La biblioteca sintonitzava amb el desig dels cubans de llegir, en un marc de llibre informació, i oferia tot tipus de literatura. I tot tipus de lectura volia dir que els lectors hi podien trobar els llibres que, a les biblioteques públiques cubanes, tenien la «cinta verda», un distintiu que volia dir que l'obra només es podia llegir amb una credencial oficial o una carta d'autorització del govern. La Biblioteca Varela aviat va tenir imitadors. Era evident el caràcter contestatari de la iniciativa i, així, tots els cercles dissidents van acabar fent una biblioteca al menjador de casa. A finals de 1998 ja hi ha biblioteques independents a l'Havana, a Santiago, a Pinar del Rio, a

LA PORTADA. «Dissidents» ha estat editat per Dèria Editors i La Magrana.

Entre la política i el periodisme

Carles Llorens (Còrdova, 1963) i Clàudia Pujol (Olot, 1976) són els autors de *Dissidents. Les veus que Castro no ha pogut silenciar*. Llorens havia desenvolupat una llarga activitat política a les comarques gironines abans de ser designat responsable de les relacions internacionals de Convergència Democràtica de Catalunya; va ser president del partit a la Garrotxa i delegat del Govern de la Generalitat a Girona. Tam-

Granma, a Guantánamo... i així fins a tretze. (...)

Per contrarestar les biblioteques independents, el castrisme va impulsar els Minerva, uns clubs de lectura on, en teoria, hi havia llibres diversos, però a la pràctica hi acabava havent els de sempre: Marx, Lenin, el Che... La cosa no va quedar aquí. El 19 de maig de 1999, la Policia de Seguretat de l'Estat va arrestar Berta Meixidor. Va estar detinguda dues hores. Se li va advertir que la biblioteca s'havia d'acabar. Durant el 1999, Ramón Colás va ser detingut fins a quatre vegades. El moment més difícil es va produir el mes d'agost. Colás, Meixidor i els seus dos fills van ser desallotjats de la casa-biblioteca per ser reallojats forçosament en una granja militar (...).

No van ser els únics que van patir la repressió. Els altres bibliotecaris van començar també a patir registres, comissions de llibres, de

bé ha cursat un doctorat en història moderna i és autor de diversos llibres de reflexió política. Clàudia Pujol és llicenciada en periodisme i màster en relacions internacionals. És coautora del llibre *La guerra de Cuba* i autora de *Vides singulars*. Actualment és redactora en cap de la revista de divulgació històrica *Sàpiens* i col·labora a les publicacions *Descobrir Catalunya* i *Descobrir cuina*.

fulletons, de correspondència. (...)

Després del desallotjament, a la família Colás-Meixidor li va quedar poc camí per fer dins de l'illa. (...) Berta va decidir demanar a l'ONU l'estatus de refugiats polítics. Els tràmits van ser llargs i la pressió de les autoritats no va facilitar gens les coses. Finalment, el desembre del 2001, Ramón Colás i la seva família van poder sortir del país camí de Miami. (...)

Als Estats Units, els Colás-Meixidor són rebuts com a uns veritables herois. (...) el matrimoni es pot dedicar a buscar ajuda internacional per a les biblioteques. Colás comença a ser convidat també a diferents fóruns internacionals per explicar l'experiència de les biblioteques i per parlar de la situació cubana en general. (...) El maig del 2002 el matrimoni viatja a Suècia per rebre el premi Llibertat. (...) El 16 d'abril del 2003 Colás va intervenir també davant del Comi-

tè Internacional de la Cambra de Representants dels Estats Units, on va causar una molt bona impressió.

Entre la visita a Suècia i la visita a Washington, entre el maig del 2002 i l'abril del 2003, a l'interior de Cuba van passar moltes coses que van afectar la xarxa de Biblioteques. (...) Malgrat tot, el treball es consolida i es fa cada vegada més professional. El març del 2003 el règim proposarà, però, un cop terrible a les biblioteques.

De les setanta-cinc persones detingudes durant la Primavera Negra, tretze eren bibliotecaris independents. Tots ells van ser condemnats entre quinze i vint-i-sis anys de presó. (...)

En el segon aniversari de la Primavera Negra, el març del 2005, Ramón Colás va visitar Barcelona per explicar la situació tant dels bibliotecaris presos com dels presos polítics en general. Va tenir entrevistes al Parlament i amb partits polítics, va fer una xerrada a la seu d'una fundació, va rebre la solidaritat del món del llibre i de les biblioteques i va contestar múltiples entrevistes. (...)

També va anar a Girona (...). És durant aquesta visita a Girona, després d'ensenyar-li el Call i la Catedral, després de veure els Banys Àrabs i la Fontana d'Or, que parlem amb ell. (...)

«Una biblioteca independent té poc a veure amb les biblioteques que teniu en un món lliure i democràtic. A Cuba el règim no permet que ningú pugui obrir un espai per deixar llibres. (...) El sistema polític cubà censura tot el que no passa pel seu prisma ideològic. Les nostres biblioteques són, doncs, biblioteques resistents, amb pocs espais, amb uns quants prestatges i que, ben segur, té una quantitat de llibres inferior a la biblioteca de la més petita escola catalana (...).

-Són, literalment, biblioteques fetes al menjador de casa.

-Sí, per això tenen un gran mèrit. Hi ha una gent que ha acceptat perdre la llibertat de la seva llar per oferir llibres i defensar la llibertat intel·lectual i d'expressió!

-Malgrat tot, però, s'han convertit en un focus d'activitat cultural.

-Certament, a les biblioteques es fan tertúlies, converses sobre llibres, presentacions de novetats literàries i de vídeos, debats sobre qualsevol tema d'actualitat cubana o mundial. Moltes biblioteques han generat també penyes literàries molt consolidades. Tot això perquè hi ha un joc molta il·lusionat. (...)

-Hi ha o no hi ha llibres prohibits a Cuba?

-Sí, és clar! Volen que els digui títols concrets? *La ciudad y los perros* o *La fiesta del chivo* de Vargas Llosa, *La Broma* de Milan Kundera, *Antes de que anochezca* de Reinaldo Arenas, tots els de Cabrera Infante, *El laberinto de la soledad* d'Octavio Paz, *La rebel·lió a la granja* de George Orwell, etc...
-Qui és el lector habitual de les bi-

blioteques? És només l'opositor o és el públic en general?

- (...) El cubà, en general, té una grandíssima curiositat i, per tant, a les nostres biblioteques hi acudia gent de tota mena. Cert és que els que més s'hi han apropat han estat els grups dissidents, perquè la seva posició política és la més propera als interessos i l'objectiu d'unes biblioteques que volen ser lliures. No només venia, però, la dissidència. Hem conegut força casos de militants del Partit Comunista, de la Unió de Joves Comunistes o dels comitès de defensa de la revolució que de manera silenciosa han tingut interès a accedir als nostres fons bibliogràfics. (...)

-I no els fa por tenir lectors d'aquesta mena?

-No. Tot acaba contribuint al canvi de mentalitats que necessitem (...)

-Fins a quin punt la seva sortida cap a l'exili, la sortida dels promotors del projecte de biblioteques, va afectar el seu desenvolupament?

-En aquell moment les autoritats i la policia política van fer tots els possibles perquè amb la nostra sortida desaparegués el projecte (...). Tot i això, el projecte va continuar tirant endavant amb molta força.

-La Primavera Negra va ser, però, un torpede de gran potència a la línia de flotació del projecte...

-Sí, el va fer trontollar molt. Vintidues biblioteques van ser registrades, quinze van ser clausurades i tretze bibliotecaris van ser detinguts. (...) Amb l'onada repressiva hi va haver una certa paràlisi en el desenvolupament del projecte. El mateix abril del 2003, però, ja es va inaugurar una nova biblioteca a Matanzas. Era el senyal que indicava que els bibliotecaris mantien la seva disposició a oferir llibres i a defensar la lectura lliure de compromís oficial. (...)

-Malgrat tot aquest procés, hi continua havent empenya perquè el projecte de biblioteques continuï creixent?

-Sí, sí, malgrat les brutals violacions contra els drets humans que s'han comès contra els bibliotecaris, hi ha persones dispostes a continuar obrint noves biblioteques. Heu de tenir en compte que quan nosaltres vàrem marxar a l'exili n'hi havia al voltant de noranta. Ara n'hi ha més de cent cinquanta! Com s'explica? El cubà té una gran necessitat d'informació. Són un projecte consolidat i ben visible a tot el país! Mentre al país hi continuï havent un accés a la informació tan pobre, cada vegada aniran guanyant més espai.

-Això vol dir que el dia que arribi la democràcia deixaran de tenir sentit?

-En aquell moment caldrà educar els demòcrates i, per tant, les biblioteques seran més necessàries que mai!

-En aquell moment tornarà a Cuba?

-Tornaré quan no hi hagi el dictador.»